

[0333]

ALDFRYSK WETTERGONG

Sûnt 1947 ha wy fan it saneamde Jongere Skeltarjocht in treflike útjefte mei dútske oersetting fan B.W. van Klaarbergen ¹). Elk, dy't dat Jongere Skeltarjocht brûke wol, nimt alderearst dy útjefte.

Kêst XIX, side 66/67 giet oer „wettergongen” yn 'e sédyk (Druk-tekst) „*Dat is riucht datter schillet vessa alle wettergangen schet to* (Jus en Unia ha hjir *etta* en *eta*) *da bannena dyck efter sinte benedictus dei* (= 21 maart) *bi sinte valburga missa* (= 1 maeije) *to* (Jus hat hjir *an*) *folle verke datma moge deer onder era ende onder schera*”. Van Klaarbergen set oer

„Das ist Recht, dass alle *Wasserwege* zum gebannten Deich nach Sankt Benedictus Tag gesperrt (und) an St. Walburgs Messe in Ordnung sein sollen, so dass man darunter pflügen und mähen kann”.

Wettergongen is hjir oerset mei `Wasserwege' en dêrmei wurdt de oersetting ûnbigryplik: hwat moat men jin dêrby tinke as de wetterwegen nei de sédyk by't maitiid ôfsluten en yn oarder brocht wurde moatte? Von Richthofen sette *wettergong* yn syn wurdboek oer mei `Wasserabzug' en it middelnederlânsk hat foar *watergang* 'loop van het water, waterlozing, waterleiding, afwatering, wetering, sloot, tocht' ensfh. Mar Beekman ²) hat op *watergang* twa artikels en yn it twadde biskriuwt er gâns plakken út in rapport fan Deputearre Steaten fan Fryslân, dêr't *watergang* de bitsjutting hat fan `gedeelte in Frieslands zeedijken, dat door den stormvloed tot zekere diepte beneden de kruin was uitgeslagen'. Wy meije mei Beekman tinkt my oannimme, dat de fan it middelneder-

1) B. W. van Klaarbergen, *Das altwestfriesische Jüngere Schulzenrecht*, Drachten 1947.

2) A.A. Beekman, *Het dijk- en waterschapsrecht in Nederland vóór 1795*, 's-Gravenhage 1907, side 1745 e.f.

lânsk ôfwikende bitsjutting fan *watergang/wettergong* yn it Jongere Skeltarjocht yn Fryslân as terminus technicus oant yn 'e 16de ieu bistean bleaun is. Winsemius ¹⁾, hwaens dissertaasje 14 dagen letter útkaem (23-5-1947) as Van Klaarbergen sines (9-5-1947), hellet Beekman ek oan, mar achtet Beekman syn oanhalen fan in to lette tiid en wol *wettergong* sjen as in m e i o p s e t s i n makke gat yn 'e sédyk (dat tastien wêze soe, as it by maeije mar wer ticht makke wie). Hy hat ús net oertsjûgje kinnen. Mar hoe ek, Winsemius giet ek út fan in gat yn 'e dyk en net fan in wjittering nei de sédyk ta.

By de wurdformaasje kin ek noch forlike wurde it âld-eastfryske *segong* yn: *segong and breszene dikar* 'Sturmflut (of: gat yn 'e dyk?) und Deichbrüche' ²⁾ en *Alsare szegongar send, sa haunie thiu gred tha fiarda ierde* 'Wenn es Sturmfluten (of: gatten un 'e dyk?) gibt, so soll das Aussendeichsland den vierten (Teil des Deiches) ausbessern' ³⁾.

Foar de oersetting fan Van Klaarbergen woene wy de neikommende oersetting útstelle:

„Das ist Recht, dass alle Wassereinbrüche in den Deich, dessen Unterhalt obrigkeitlich vorgeschrieben ist, nach St. Benediktstag abgedichtet (und) die Arbeiten zu St. Walpurgismesse vorschriftsmässig durchgeführt sein sollen, damit man unterdessen pflügen und mähen kann“.

Dêrby ha wy *deer onder* temporeel makke, sa't it yn it âldfrysk mear brûkt wurdt. Wy ha *era ende schera* to letterlik oerset mei 'ploeije' en 'meane', hwant meane die men by âlds net foar july. Dat *era ende skera* is in steande útdrukking en woe sizze: it lân brûke. Frij oerset (dêr't ik yn sokke gefallen it measte foar fiel) soe it wurde: 'damit man unterdessen das Land benutzen kann' of 'damit man unterdessen an die Feldarbeiten herangehen kann'. As men bitinkt, dat it fé sahwat om maeije hinne yn it lân komt, soe *era ende skera* ek oerset wurde kinne mei: 'damit man unterdessen pflügen und (das Vieh) weiden (lassen) kann'. Dêr moat by bitocht wurde, dat *skera* yn de âldste tiid *meane* is en yn letter tiid faeks ek weidzje bitsjutte koe, om't de útdrukking by in finne brûkt waard. Forlykje dêrta O I 399.9 (1493), dêr't de helt fan in f i n n e forkocht wurdt: ... ick ... to stand gree grond ende dyn fryen ayndom to bysgien ende to bruken to eerten ende to s c e r r e n.

M. Oosterhout.

1) J.P. Winsemius, *De historische ontwikkeling van het waterstaatsrecht in Friesland*, Franeker 1947, side 77.

2) W.J. Buma und W. Ebel, *Das Brokmer Recht*, Göttingen 1965, § 80 en § 83.

3) Idem, § 165.